

4. 4. 2014

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Lze použít neúměrné zkrácení v pracovním právu?

Institutu neúměrného zkrácení, který do našeho právního řádu navrátil nový občanský zákoník (NOZ), se v odborných člancích věnovala již řada autorů. Zajímavým (a dle našich informací) dosud neřešeným problémem však zůstává, zda lze uvažovat implikace tohoto institutu v oblasti pracovního práva. Dle našeho názoru nikoli.

Neúměrné zkrácení - obecně

Ve své podstatě představuje neúměrné zkrácení jeden z ochranných institutů slabší strany (a právě na ochranu slabší strany klade NOZ oproti dřívější občanskoprávní úpravě daleko větší důraz). Obsahem neúměrného zkrácení je přitom možnost dovolat se zrušení smlouvy, je-li plnění jedné strany v hrubém nepoměru k plnění strany druhé. Oproti lichvě – jakožto institutu, který sleduje podobný účel – však nevyžaduje aplikace neúměrného zkrácení, aby poškozená strana byla v tísní, rozrušení, rozumové slabosti atp.

Co se týče dostupné judikatury k tomuto tématu, Nejvyšší soud v minulosti neplatnost smlouvy pro rozpor s dobrými mravy sice již několikrát řešil, avšak vždy pouze v souvislosti s určitým rozrušením nebo podobným jiným nestandardním stavem lidské psychiky. Příslušná soudní rozhodnutí se tedy týkají pouze lichevního jednání, nikoli neúměrného zkrácení.

Modelovým příkladem neúměrného zkrácení, který je uváděn téměř ve všech odborných člancích, je situace, kdy majitel u obchodníka se starožitnostmi prodává např. porcelánovou vázu, jejíž cenu není s to odhadnout. První nabídka ze strany majitele vázy směrem k obchodníkovi tak činí např. 2 000 Kč. Ačkoli znalý starožitník ví, že cena vázy je mnohonásobně vyšší (např. kolem 20 000 Kč), majitele o této reálné hodnotě daného předmětu neinformuje a za vázu mu vyplatí pouze požadované 2 000 Kč. Když se poté bývalý majitel vázy v průběhu roční prekluzivní lhůty dozví o její skutečné ceně, může (i) požadovat zrušení smlouvy (kdy bývalý majitel nabude vázu zpět do vlastnictví oproti 2 000 Kč) nebo (ii) doplatit rozdíl s ohledem na cenu obvyklou (kdy bývalému majiteli bude doplaceno příslušných cca 18 000 Kč).

Poslední poznámka k obecné úpravě neúměrného zkrácení směřuje k ustanovení § 1794 NOZ, které vylučuje použití tohoto institutu, ať již přímo ze zákona (např. při burzovních operacích, v případech sázky nebo pokud poškozená strana souhlasí s neúměrnou cenou, ačkoli ji reálná cena byla/musela být známá), nebo na základě dohody mezi stranami (jedna ze stran v podstatě obdaruje stranu druhou, přičemž oběma stranám byla reálná cena dané věci v okamžiku převedení známá).

Neúměrné zkrácení a pracovní právo (?)

Jelikož NOZ užití institutu neúměrného zkrácení v pracovním právu výslovně nevylučuje, objevuje se

mezi odbornou veřejností názor, že neúměrné zkrácení je použitelné také v rámci pracovněprávních vztahů. Konkrétně např. v situaci, kdy by zaměstnanec zjistil, že by byl u jiného zaměstnavatele, resp. obecně na trhu, na obdobné pozici lépe odměňován. Při aplikaci neúměrného zkrácení by tak zaměstnavatel byl povinen doplatit zaměstnanci k jeho („neúměrně zkrácené“) mzdě ještě rozdíl mezi touto mzdou a odměnou, kterou by měl tento zaměstnanec u jiného zaměstnavatele. Dle některých výkladů by zaměstnanec mohl v takovém případě alternativně požadovat na soudu nebo na zaměstnavateli i zrušení pracovní smlouvy.

S výše uvedeným dle našeho názoru souhlasit nelze, a to z následujících důvodů:

Zvláštní úprava v zákoníku práce

Zákoník práce (ZP) má ve vztahu k NOZ aplikační přednost. Ustanovení v ZP ohledně způsobů ukončení pracovní smlouvy, resp. rozvázání pracovního poměru, tak mají přednost před obecnou úpravou obsaženou v NOZ, která se v důsledku toho pro pracovněprávní vztahy nepoužije. Jestliže tedy § 1793 NOZ umožňuje „požadovat zrušení smlouvy“, pokud je vzájemné plnění stran v hrubém nepoměru, domníváme se, že aplikace na pracovní smlouvu je vyloučena právě z důvodu existence speciální úpravy „zrušení“ pracovní smlouvy obsažené v ZP ve formě výpovědi, dohody o skončení pracovního poměru, okamžitého zrušení aj.

Vedle toho ZP obsahuje rovněž speciální úpravu odměňování zaměstnanců. Jejich ochranu před „neúměrným zkrácením“ de facto zajišťuje souborem speciálních nástrojů jako je např. minimální či zaručená mzda, princip rovného zacházení, zásada spravedlivého odměňování či kolektivní vyjednávání a jeho produkty – kolektivní smlouvy, resp. kolektivní smlouvy vyššího stupně. V souvislosti s odměňováním zaměstnance je na místě připomenout také výše zmiňované obecné ustanovení § 1794 NOZ, které vylučuje použití neúměrného zkrácení v situaci, kdy poškozená strana (teoreticky zaměstnanec) souhlasí s neúměrnou cenou, ačkoli jí reálná cena byla (musela být) známa. Vzhledem k obecnému povědomí a informovanosti ohledně průměrné výše mezd na konkrétních pracovních pozicích si lze v praxi jen obtížně představit situaci, kdy zaměstnanec nemůže mít přehled o tom, jak by měl být adekvátně odměňován na pracovní pozici, na kterou je přijímán. V konečném důsledku by navíc aplikace neúměrného zkrácení v pracovněprávních vztazích vedla k vytvoření jakýchsi povinných tarifů, které je třeba respektovat – tuto povinnost pro zaměstnavatele však z právních předpisů dovodit při nejlepší vůli nelze (a nadto je účinně suplována výše uvedenými speciálními pracovněprávními mechanismy).

S ohledem na výše uvedené lze, dle našeho názoru, dojít k jednoznačnému závěru, že možnost aplikace institutu neúměrného zkrácení na pracovněprávní vztahy je třeba vyloučit, a to jak z důvodů právně teoretických, tak z důvodů čistě praktických. Pokládáme rovněž za nadbytečné, aby zaměstnavatelé upravovali své pracovní smlouvy tak, aby v nich možnost použití institutu neúměrného zkrácení byla předem vyloučena (jak někteří advokáti svým klientům doporučují).

JUDr. Tereza Kadlecová, Ph.D.,

advokátka

Mgr. et Bc. Lucie Hořejší,
advokátní koncipientka

[Randl Partners](#)

advokátní kancelář, člen ius laboris

Tetris Office Building
Budějovická 1550/15a
140 00 Praha 4

Tel.: +420 222 755 311

Fax: +420 270 007 311

e-mail: office@randls.com

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 36.: Doložka o mlčenlivosti](#)
- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [AI omnibus](#)